

2 वातावरणम्- हिमाचलं शीतस्य ग्रहणे, लाहौले हिमपातः, मार्गाः निरुद्धाः

3 'शिवरात्रिः' इति शब्दस्य तात्पर्यं यत् सा रात्रिः, या शिवतत्त्वेन सह घनिष्ठसम्बन्धम् आवहति

3 अधुना चन्द्रे नासा-संस्था मोबाईल-अन्तर्जाल-सेवायाः प्रारम्भं कर्तुं गच्छति

सुभाषितम्

महादेव महादेव
महादेवेति यो वदेत्।
एकेन मुक्तिमाप्नोति
द्वाभ्यां शम्भु ऋणी भवेत्।।

हिन्दुर्थः- जो पुरुष तीन बार महादेव, महादेव, महादेव इस तरह भगवान् का नाम उच्चारण करता है, महादेव एक नाम से मुक्ति देकर शेष दो नाम से सदा के लिये उसके ऋणी हो जाते हैं।

प्रतिदिन नवीनतम
हिमसंस्कृतवार्ता:
दैनिकवार्तापत्रं प्राप्त्यर्थं
7876636263
Whatsapp संख्या मध्ये
नमो नमः लिखन्तु

To get the latest
himsanskritvartah
Daily Sanskrit Newspaper
every day, write Hello on
7876636263 Whatsapp

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ता:
दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-
अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः
पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः
हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवं कोटला तहसीलपरिसरस्य समुखे
कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः- १७७१११

वित्तमन्त्रिणा निर्मला

सीतारामण् इत्यनया प्रस्तुतं
वित्तसङ्कल्पनापत्रं
मध्यमवर्गैः, कृषकेभ्यः
लाभप्रदम्-केन्द्रीयगृहमन्त्री

केन्द्रीयगृहमन्त्री भाजपादलस्य विरुद्धनेता च अमित शाहः उक्तवान् यत् वित्तमन्त्रिणा निर्मला सीतारामण् इत्यनया प्रस्तुतं वित्तसङ्कल्पनापत्रं मध्यमवर्गैः, कृषकेभ्यः सूक्ष्मलघु-मध्यमोद्योगेभ्यश्च लाभप्रदम् आसीत् । कोयम्बटूर-नगरे भाजपा-कार्यालयस्य उद्घाटनानन्तरं गृहमन्त्रिणा उक्तं यत् आगमिवर्षे तमिलनाडुराज्ये एन. डी. ए. इत्येतस्याः संयुत्याः प्रशासनं भविष्यति। गृहमन्त्रिणा तिरुवन्नमलाई इत्येतस्मै अद्य च दल कार्यालयेभ्यः पट्टिकायाः अनावरणम् अपि कृतम्।

प्रयागराजे महाशिवरात्र्यावसरे आस्थायाः विशालतरङ्गः, १.५ कोटिजनैः स्नानमाचरितम्

हिमसंस्कृतवार्ता:। बुधवासरे महाकुम्भस्य अन्तिमे दिने संगमे पवित्रं स्नानं ग्रहीतुं जनानां विशालः समूहः आगतः तथा च महाशिवरात्र्याः अवसरे प्रायः १.५ कोटिजनाः पवित्रस्नानं कृतवन्तः। अस्मिन् काले उत्तरप्रदेशसर्वकारेण भक्तानाम् उपरि प्रायः २० क्विण्टल-पुष्पवृष्टिः कृता । महाकुम्भस्य अन्तिमे दिने वायुसेना अपि प्रयागराज-नगरे वायु-प्रदर्शनस्य आयोजनं कृतवती, यस्मिन् सुखोई-विमानानि संगम-स्थलस्य उपरि उड्डीयमानानि दृश्यन्ते स्म । ४५ दिवसीयं महाकुम्भं महाशिवरात्रिपर्वस्नानेन समाप्तम्। एतेषु

४५ दिनेषु संगमे पवित्रस्नानकर्तॄणां संख्या ६६ कोटिरूप्यकाणि अतिक्रान्तवती अस्ति । अयं आकङ्क्षः अमेरिकादेशस्य जनसंख्यायाः द्विगुणः (प्रायः ३४ कोटिः) अस्ति । संगमे स्नानं कृतवतां जनानां एषा संख्या १९३ देशानाम् जनसंख्यायाः अपेक्षया अधिका अस्ति । महाकुम्भे आगतानां भक्तानां संख्यायाः अपेक्षया केवलं भारत-चीन-देशयोः जनसंख्या अधिका अस्ति । विश्वस्य हिन्दुजनसङ्ख्यायाः अर्धसमानाः जनाः अत्र आगताः इति योगीसर्वकारः पुष्टिम् अकरोत् । श्रद्धालवः तीर्थयात्रिणः च गङ्गा-यमुना- सरस्वती- नदीनां त्रिवेणि-सङ्गमस्य विभिन्नघट्टेषु स्नानम् अकुर्वन् । महाशिवरात्रिपर्वणः शुभावसरे सङ्गमे पवित्रावगाहनं कृत्वा प्रयागतानां महाकुम्भं श्रद्धालूनां सौकर्यार्थं रेलविभागेन गतमध्याह्ने द्वादशवादनं यावत् प्रयागराजस्य विभिन्नेभ्यः रेलस्थानकेभ्यः चतुर्नवत्यधिकैकशतं यावत् बाह्य रेलयानानां सञ्चालनं विहितम् । रेलमन्त्रालयेन प्रतिपादितं यत् एतैः रेलयानैः भूयोऽपि दश-लक्षाधिकाः यात्रिणः स्वयात्रां सम्पूरितवन्तः। रेलविभागः गतदिने प्रयागराजतः प्रायशः सार्ध-त्रिंशताधिकानि रेलयानानि प्रचालितवान् । अत्रावधौ रेलमन्त्री अश्विनी वैष्णवः रेलविभागस्य अध्यक्षः सतीशकुमारश्च समग्रस्य रेलयान सञ्चालनस्य सूक्ष्मतया निरीक्षणं कुर्वन्ती आस्ताम् ।

सम्पूर्णं हि देशे शिवालयेषु धार्मिकोत्साहेन समाचरितः शिवरात्रिः उत्सवः

भगवते शिवाय समर्पितं महाशिवरात्रिपर्वं सम्पूर्णं हि देशे शिवालयेषु धार्मिकोत्साहेन समाचरितः । श्रद्धालवः प्रार्थनानां मन्त्राणां च माध्यमेन अथ च व्रतेन ध्यानेन गीतैः भगवन्तं शिवं प्रति स्वश्रद्धां भक्तिं च प्रदर्शितवन्तः। राष्ट्रपति-पदासीना द्रौपदीमुर्मुः, उपराष्ट्रपतिः जगदीप-धनखडः, प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी च महाशिवरात्रिपर्वणः पावनावसरे देशवासिभ्यः मङ्गलवचांसि समर्पितवन्तः। एकस्मिन् सामाजिकान्तर्जालीय-सन्देशे राष्ट्रपतिना लिखितसन्देशः प्रसारितः यत् सर्वेषु नागरिकेषु देवाधिदेवस्य महादेवस्य आशीर्वादः विराजते भारतं च प्रगतिपथे नैरन्तर्येण वर्धमानं स्यादिति। तत्रैव प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी भगवते शिवाय समर्पितः अयं दिव्यकरः दिवसः नागरिकाणां कृते सुखम् समृद्धिं सुस्वास्थ्यं च आनयति इति प्रार्थनां प्रकटितवान् । अत्रावधौ उपराष्ट्रपतिः जगदीप-धनखडः अपि सम्प्रार्थितवान् यत् पवित्रोत्सवोऽयम् आत्मनः अन्वेषणस्य आध्यात्मिक जागरूकतायाः च प्रतीको विद्यते यो हि नागरिकान् ज्ञानप्रवाहस्य धैर्यस्य अनुकम्पायाः च मार्गेण गन्तुं प्रेरयति इति।

पठानकोट-नगरे अन्ताराष्ट्रियसीमायाम् अवैधप्रवेशस्य प्रयासं विफलम्

हिमसंस्कृतवार्ता:। सीमा-सुरक्षा-बलेन बी. एस्. एफ्. इत्यनेन प्रातःकाले पठानकोट-नगरे अन्ताराष्ट्रियसीमायाम् अवैधप्रवेशस्य प्रयासं विफलीकृत्य एकः पाकिस्तानदेशीयः अवैध-प्रवेशकः गोलिका-प्रहारेण मारितः। बी. एस्. एफ्. इत्येतस्य सैनिकाः पठानकोटक्षेत्रस्य ताश्पतन-सीमा-उपरक्षणस्य समीपे सीमापारं गतप्रातःकाले शङ्कस्पदम् गतिम् अपश्यन् इति। एकः अवैधप्रवेशकः सीमा-पारं कुर्वन् दरीदृष्टः, सीमा-रक्षक-बलस्य जागरूकैः सैनिकैः च प्रतिरोधितः। यदा अवैधप्रवेशकः न अवधानं दत्त्वा, अग्रे गच्छन् आसीत्, तदा सैनिकाः तं निष्प्रभावीकृतवन्तः।

विदेशमन्त्रिणा जापान-भारताफ्रिका-व्यापार-मञ्चम् आभासीय माध्यमेन सम्बोधितः

विदेशमन्त्री डा. एस्. जयशङ्करः अवाचत यत् अफ्रिकीय-देशानां कृते महत्त्वपूर्ण-उदीयमान-क्षेत्रेषु स्थितिस्थापकता-आपूर्तिशृङ्खलां सुदृढीकर्तुं भारत-जापान देशौ सहयोगं कर्तुं शक्नुतः इति। जापान-भारताफ्रिका-व्यापार-मञ्चम् आभासिय माध्यमेन सम्बोधयन् डा. जयशङ्करः निरादितवान् यत्, अफ्रिका-देशस्य वृद्धिः समृद्धिः च न केवलं तस्य जनानां कृते लाभप्रदे भविष्यतः अपि तु विस्तृत-वैश्विक स्थिरतायाम् आर्थिक प्रगतिषु च योगदानं करिष्यतः इति। मन्त्रिणा सम्पादितं यत्, अफ्रिका-देशस्य विषये भारतस्य दृष्ट्यातः सर्वदा दीर्घकालिक-पारस्परिक लाभप्रद सहभागित्वस्य निर्माणे गहन-मूल-प्रतिबद्धतया मार्गदर्शितः अस्ति। असौ समुदीरितवान् यत्, भारतम् अफ्रिकादेशस्य चतुर्थः बृहत्तमः वाणिज्यगतसहभागी अस्ति, यत्र द्वैपाक्षिकव्यापारः प्रायशः शत- बिलियन्-डालर्-मितं यावत् भवति।

वातावरणम्- हिमाचलं शीतस्य ग्रहणे, लाहौले हिमपातः, मार्गाः निरुद्धाः

हिमसंस्कृतवार्ता:- कुल्लूः।

जनजातीये जनपदे लाहौल-स्पीतौ पुनः एकवारं ऋतुः परिवर्तितम्। रात्रौ एव वातावरणं प्रतिकूलं जातम्। उपत्यकायां हिमपातः अपि निरन्तरं भवति। संयोजकमार्गाः अवरुद्धाः सन्ति। नवीनहिमपातस्य कारणात् उपत्यका पुनः शीतस्य ग्रहणे आगता अस्ति। नवीनतमसूचनानुसारं जाहलमायां प्रायः द्विपादमितं हिमपातः अभवत्। उपत्यकायां वाहनानां गमनम् पुनः स्थगितम् अस्ति, मङ्गलवासरत् आरभ्य विद्युत् अपि निष्क्रान्तः अस्ति। शीतस्य कारणात् जनाः स्वगृहेषु निगूढाः सन्ति। नवीनहिमपातस्य कारणेन हिमस्खलनस्य सम्भावना अपि अस्ति। अपरपक्षे कुल्लू मण्डलस्य सैज उपत्यकायाः

अन्तर्गतं पतन् न्यूलीमार्गः अपि भूस्खलनेन अवरुद्धः अस्ति।

प्रचण्डवृष्टेः हिमपातस्य च कृते नारङ्गवर्णीयः सचेतना

ऋतुविज्ञानकेन्द्रशिमलायाः अनुसारं हिमाचलप्रदेशे ४ मार्चपर्यन्तं वर्षा-हिमपातस्य पूर्वानुमानं वर्तते। २६ फरवरी दिनाङ्के अधिकांशस्थानेषु लघुतः मध्यमपर्यन्तं वर्षा-हिमपातस्य, केषुचित् स्थानेषु अधिकवृष्टि- हिमपातस्य सम्भावना वर्तते। अधिकांशस्थानेषु लघुतः मध्यमवृष्ट्या हिमपातस्य च नारङ्गवर्णीयसचेतना भवति, केषुचित् स्थानेषु फरवरी २७, २८ दिनाङ्कयोः प्रचण्डतः अत्यन्तं प्रचण्डवृष्टिः हिमपातः च भवति १, ४ मार्च दिनाङ्कयोः केषुचित् स्थानेषु, २ मार्च दिनाङ्के एकस्मिन् वा द्वयोः वा स्थानेषु लघुवृष्टिः, हिमपातस्य च सम्भावना वर्तते। राज्यस्य केषुचित् स्थानेषु मार्चमासस्य ३ दिनाङ्के लघुतः मध्यमपर्यन्तं वर्षा, हिमपातस्य च सम्भावना वर्तते। राज्यस्य अनेकभागेषु २८ फरवरीपर्यन्तं न्यूनतमं तापमानं १-२ डिग्री सेल्सियसपर्यन्तं वर्धमानं, अधिकतमं तापमानं ३-४ डिग्री सेल्सियसपर्यन्तं न्यूनतां प्राप्तुं शक्यते मध्यपर्वतीयप्रदेशेषु एकान्तस्थानेषु फरवरीमासे २६, २७ दिनाङ्केषु शीतलदिवसस्य सम्भावना अस्ति।

CSIR Tulip Garden- ट्यूलिप-वाटिका भ्रमणाय सज्जा

हिमसंस्कृतवार्ता:- पालमपुरम्।

धौलाधारस्य उपत्यकासु सुन्दरैः विविधवर्णैः पुष्पैः सह IHB T पालमपुरस्य ट्यूलिप-वाटिका सज्जा अस्ति। देशे विदेशे च मान्यतां प्राप्तं सीएसआईआर-आईएचबीटी संस्थानं, पालमपुरस्य ट्यूलिप उद्यानं २६ फरवरीतः आगन्तुकानां कृते उद्घाटितं अभवत्। कश्मीरस्य अनन्तरं देशस्य द्वितीयं राज्यस्य च प्रथमं ट्यूलिप-उद्यानं कतिपयवर्षेभ्यः पूर्वं पालमपुर-नगरस्य हिमालयन- जैव-संसाधन-प्रौद्योगिकी-संस्थाने स्थापितं आसीत्। अस्मिन् ट्यूलिप-वृक्षस्य विविधाः प्रजातयः रोपिताः सन्ति, एतत् उद्यानं हिमाचलप्रदेशस्य प्राकृतिकसौन्दर्यस्य प्रचारार्थं पर्यटनस्य च प्रचारार्थं साहाय्यं कुर्वन् अस्ति। पालमपुरे स्थितं आईएचबीटी संस्थानं केन्द्रसर्वकारेण सीएसआईआर-इत्यनेन च २०२१ तमे वर्षे आरब्धस्य

पुष्पसंवर्धनमिशनस्य अन्तर्गतं पुष्पनिर्माणं प्रवर्धयति। एतेन माध्यमेन अधिकाधिककृषकाणां आयं द्विगुणं कर्तुं योजना क्रियते। अवधेयं वर्तते यत् हॉलैण्डदेशः ट्यूलिप-पुष्पस्य बृहत्तमः उत्पादकः अस्ति, हॉलैण्डदेशे च उत्पादिताः बल्ब इति अन्यैः देशैः आयाताः भवन्ति।

अस्मिन् समये संख्या लक्षेषु प्राप्तुं शक्नोति

वर्षेषु सहस्राणि जनाः IHB T इत्यत्र Tulip Garden इति उद्यानं गतवन्तः। अस्मिन् समये अत्र आगतानाम् संख्या एकलक्षाधिका भविष्यति इति अपेक्षा अस्ति।

आयवर्धनं प्रति ध्यानम्

सीएसआईआर पुष्पसंवर्धनमिशनस्य मुख्य उद्देश्यं कृषकाणां आयवर्धनम् अस्ति। IHB T Institute इत्यनेन ट्यूलिप बल्बस्य उत्पादनस्य कार्यं कृतम्, उत्तमं परिणामं च ददाति।

RTI ACT- आरटीआई-अधिनियमं सामान्येन स्वीकरणे हिमाचलस्य पञ्च अधिकारिणः भर्त्सिताः

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला।

आरटीआई-अधिनियमं सामान्येन स्वीकरणे राज्यसूचनायोगेन पञ्च अधिकारिणः भर्त्सिताः। अपीलीयप्राधिकारित्वेन चत्वारः अधिकारिणः समये वा नियमानुसारं वा श्रवणं न कृतवन्तः। एतेषु अपरसचिवः पशुपालनं, संयुक्तनिदेशकपर्यटनं, जलशक्तिविभागस्य अधीक्षक अभियंता हमीरपुरम्, एसडीएम कुल्लूः च सन्ति। राज्यस्य मुख्यसचिवानुक्तः आरडी. धीमानः अधिकारिणः सतर्काः भवितुम् आह।

प्रकरणम्-1

घुमरवैक्षेत्रस्य भंजवालीग्रामस्य अजयकुमारः पशूनां परिचर्यायै पशुचिकित्सा औषधविदं सहायकं च दत्तस्य सेवाशुल्कस्य विषये सूचनां इष्टवान् आसीत्। सूचनां न प्राप्य प्रथमे निवेदनप्राधिकरणे निवेदनं कृतवान्। यदा अत्र श्रवणं नासीत् तदा सः आयोगाय द्वितीयं आह्वानं कृतवान्। आयोगेन उक्तं यत् प्रथमेन निवेदकीयप्राधिकरणरूपेण कार्यं कुर्वन् पशुपालनस्य

अपरसचिवः निवेदनस्य श्रवणार्थं रुचिं न दर्शितवान्। आयोगेन अपरसचिवः सावधानः भवितुम् सचेतितः।

प्रकरणम्-२

शिमलानिवासी मोहित डोगरा जलशक्तिप्रभाग भोरङ्गस्य अधिशासी- अभियंतापक्षतः सूचनायाः न प्राप्ते जलविद्युत्विभागे हमीरपुरे अधीक्षण- अभियन्ता प्रथमे निवेदनं कृतवान्। प्रथमः अपीलीय -प्राधिकारी इति नाम्ना एतत् निवेदनं न श्रुतम्। अस्मिन् विषये आयोगेन अधीक्षण- अभियन्त्रे भविष्ये सावधानं भवेत् इति सचेतितः।

प्रकरणम्-३

सोलनस्य सलोगड़ा ग्रामस्य पीयूष गुप्ता आरटीआई-अधिनियमस्य अन्तर्गतम् पर्यटनविभागस्य प्रचाराधिकारिणः सूचनाम् इष्टवान्। सूचनां न प्राप्य आवेदकः प्रथम- अपीलप्राधिकरणस्य समक्षं निवेदनं कृतवान्। यदा तस्य श्रवणं न कृतम् तदा निवेदकः आयोगे द्वितीयं निवेदनं कृतवान्। आयोगेन सर्वेषां अभिलेखानां निरीक्षणं कृत्वा सूचनां दातुं ज्ञातव्यं विलम्बः कृतः। निवेदकः प्रथमनिवेदकाय प्रथमे अपीलीयप्राधिकरणे अर्थात् महाप्रबन्धके निवेदनं कृतवान्। संयुक्तनिदेशकः प्रथम- अपीलाधिकारिरूपेण रुचिं न दर्शितवान्। आयोगेन भविष्ये सावधानाः भवितुम्

जयरामठाकुरः- सर्वकारस्य निर्णयेषु सर्वत्र पक्षपातः दृश्यते

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला।

विपक्षस्य नेता जयरामठाकुरः उक्तवान् यत् सुखबुधस्य सर्वकारः राज्ये घोटालानां भ्रष्टाचारस्य च पर्यायः जातः। यत्र कदापि भवन्तः पश्यन्ति तत्र केवलं घोटालाः एव पश्यन्ति। अद्य वृत्तपत्रेषु ज्ञातं यत् सामाजिकसशक्तिकरणविभागे केषाञ्चन अराजकीयसंस्थानां ९७ लक्षरूप्यकाणां परियोजनानां अनुचित-अनुमोदनस्य प्रकरणं प्रकाशितम् अस्ति। उच्चतराधिकारिणः तेषां अराजकीयसंस्थानां प्रति नम्रतां दर्शयन्ति येषां विरुद्धं सक्षमाधिकारिभिः कार्यविधिः अनुशंसितः आसीत्, तेषाम् अधीनस्थानां नावेदनम् अङ्गीकृत्य नियमविरुद्धं कार्यं कुर्वन्ति। एषः विषयः सामान्यः न अपि तु वरिष्ठैः IAS अधिकारिभिः सह सम्बद्धः अस्ति। एतादृशे सति प्रश्नः उत्पद्यते यत् येषां संस्थानां विरुद्धं सक्षमः प्राधिकारी कार्यविधिं कर्तुं प्रार्थितवान् तेषां प्रति उच्चतरः प्राधिकारी कथं नम्रः भवेत्? किन्तु कस्य परामर्शेन एतत् कृतम्? एतत् कृत्वा कृतस्य किम् अभिप्रायः। एकतः सर्वकारः आर्थिकसंकटस्य नामधेयेन राज्यस्य जनानाम् उपरि अनेकानि कराणि आरोपयति, नियमानुसारं प्रदत्ताः सुविधाः अपहृत्य सामान्यजनानां जीवनं कठिनं कुर्वन् अस्ति अपरतः स्वमित्राणां कृते नियमविधानं त्यक्त्वा केन्द्रसर्वकारस्य कोटिरूप्यकाणां लुप्टनं करोति। जयरामठाकुरः अवदत् यत् सर्वकारस्य निर्णयेषु सर्वत्र पूर्वाग्रहः दृश्यते। राज्ये राज्यस्तरीयबहुविषयक- अनुदानसहायतासमित्याः (MDDGI) सभायां काङ्गड़ाजनपदस्य त्रयाणां अराजकीयसंस्थानां परियोजनाः सदस्यसचिवेन अनियमितानां आधारेण अङ्गीकृताः, तेषां पञ्जीकरणं निरस्तं कर्तुं अनुशंसितम्। यत् सभायाः अध्यक्षेन अपि अनुमोदितम्। पश्चात् तेषां त्रयाणां संस्थानां प्रस्तावानां सशर्तस्वीकृतिः अनुचितदत्ता, विभागसचिवेन केन्द्रसर्वकाराय प्रेषणस्य अनुशंसा कृता। केन्द्रसर्वकारप्रायोजितपरियोजनासु धनस्य दुरुपयोगः एवम् क्रियते।

सचेतना कृता।

प्रकरणम्- ४

निवेदकः एन. कश्यपाय एसडीएम कार्यालयस्य कुल्लोः अधीक्षकात् आरटीआई अधिनियमस्य अन्तर्गतं सूचनां न मिलिता। सः एसडीएम-समीपे प्रथमं निवेदनं कृतवान्। यदि भवता न श्रुतं तर्हि कुरु। आयोगः एसडीएम-वर्यं सावधानं भवेत् इति सचेतितः। अपीलस्य प्राप्तेः ३० दिवसेभ्यः अन्तः एव श्रवणं कर्तव्यम् इति अपि उक्तम्। यत्किमपि अतिरिक्तं समयं गृहीतं तत् ४५ दिवसाभ्यधिकं विलम्बं न कर्तव्यम्।

प्रकरणम्- ५

परेलग्रामस्य चम्बायाः प्रशांतमहाजनः एएसपी चम्बातः पुलिसचालानस्य संदर्भे सूचनाम् इक्षितवान्। एएसपी उपलब्धसूचनाम् अददत्। आवेदकः निवेदनं कृतवान्। एएसपी आयोगाय अवदत् यत् अतिरिक्तशुल्कं गृहीत्वा आवेदकाय सूचना दत्ता। आवेदकः अवदत् यत् तृतीयसङ्ख्यायाः बिन्दोः विषये तस्मै न सूचितम्। अस्मिन् विषये आयोगेन एएसपी-वर्यम् भविष्ये सावधानं भवेत् इति सचेतितः।

शिवमहापर्व- 'शिवरात्रि:'

असमप्रदेशीय: विज्ञानशिक्षकः, नारदोपाध्यायः

ओं नमः शिवाय ! 'शिवरात्रि:' इति शब्दस्य तात्पर्यं यत् सा रात्रिः, या शिवतत्त्वेन सह घनिष्ठसम्बन्धम् आवहति । भगवतः शिवस्य अतीव प्रिया रात्रिः, 'शिवरात्रि:' इति नाम्ना निर्दिश्यते । शिवार्चनं तथा जागरणं हि एतस्य व्रतस्य विशेषता । अत्र

आरात्रि जागरणस्य एवं शिवाभिषेकस्य विधानं वर्तते । श्रीपार्वत्याः जिज्ञासां पुरस्कृत्य शिवः उक्तवान् यत् फाल्गुनकृष्ण-चतुर्दशीतिथिर्हि शिवरात्रिः उच्यते, अस्मिन् दिने मनुष्यैः आचरितः उपवासः विशेषतः मां प्रसादयति इति । फाल्गुने कृष्णपक्षस्य या तिथिः स्याच्चतुर्दशी । तस्यां या तामसी रात्रिः सोच्यते शिवरात्रिका ।।" ईशानसंहितायाम् उक्तमस्ति यत् फाल्गुनकृष्ण-चतुर्दशीरात्रौ आदिदेवः भगवान् श्रीशिवः कोटिसूर्याणां प्रभायुक्तः लिङ्गरूपेण प्रकटीभूतः । "फाल्गुनकृष्णचतुर्दश्यामादिदेवो महानिशि । शिवलिङ्गतयोद्धतः कोटिसूर्यसमप्रभः ।।" महाशिवरात्रिपर्व परमात्म-शिवस्य दिव्यावतरणस्य मङ्गलसूचकं वर्तते । तस्य निराकारतः साकारत्वेन अवतरणसम्बद्धा रात्रिर्हि 'महाशिवरात्रि:' कथ्यते । सः भक्तान् काम-क्रोध-लोभ-मत्सरदिविकारैः मुक्तान् विधाय, तेभ्यः परमं सुखैश्वर्यशान्त्यादिकं प्रददाति । ज्योतिषशास्त्रानुसारं फाल्गुनकृष्णचतुर्दश्यां तिथौ चन्द्रमाः सूर्यस्य समीपे भवति । अतः सः हि समयः जीवरूप-चन्द्रमसः शिवरूप-सूर्येण साकं योगः, सम्मेलनं वा भवति । अतः अस्यां चतुर्दश्यां यदि मनुष्यः स्रवतं शिवपूजां कुर्यात् तर्हि सः अभीष्टतमं पदार्थं प्राप्नुयात् इत्येतत् शिवरात्रेः रहस्यम् । भगवान् शङ्करः संहारशक्त्याः तथा तमोगुणस्य अधिष्ठाता वर्तते, तमोमयीरात्र्या सह तस्य प्रीतिः स्वाभाविकी एव । रात्रिः नाम संहारकालस्य प्रतिनिधिभूता, तस्याः आगमनस्य समनन्तरं हि प्रथमं प्रकाशस्य संहारः, प्राणिनां दैनिककर्मचेष्टानां संहारः तथाच अन्ते निद्राद्वारा चेतनां हि संहारः, इत्येवं प्रकारेण सम्पूर्णं विश्वं हि संहारिणीरात्र्याः अङ्के अचेतनतां प्राप्य निपतेत् । एतादृश्यां दशायां प्राकृतिकदृष्ट्या शिवस्य रात्रिप्रियता सहजा स्वाभाविकी च । अतः एतदेव कारणं यत् भगवतः शङ्करस्य आराधना विशेषतः रात्रौ तथा सततं

प्रदोषकाले च विधीयते । ऋषि-महर्षयः समस्ताध्यात्मिकानुष्ठानेषु उपवासस्य महत्त्वं प्रत्यपादयन् । गीतायाम् - 'विषया विनिवर्तन्ते निराहारस्य देहिनः' इत्युक्त्यनुसारम् उपवासः विषयेभ्यः निवृत्तिप्राप्त्यर्थम् उत्तमं साधनं वर्तते इति । अतः आध्यात्मिक-साधनार्थम् उपवासः अवश्यं कर्तव्यः । रात्रिजागरणसम्बद्धं कथनं गीतायां सुप्रसिद्धमस्ति - 'या निशा सर्वभूतानां तस्यां जागर्ति संयमी' इति । एतस्योक्तैः सरलं तात्पर्यं यत् उपवासादिद्वारा मनः इन्द्रियाणां नियन्त्रकः संयमी पुरुषः रात्रिजागरणपूर्वकं स्वलक्ष्यप्राप्तये सततं प्रयतते इति । एतस्य पर्वणः लोकाय सन्देशः यत् भगवति शङ्करे अनुपमं सामञ्जस्यम्, अद्भुतः समन्वयः, उत्कृष्ट-सद्भावः इत्यादीनां महतां गुणानां दर्शनं प्राप्य, तस्माच्च शिक्षाग्रहणं कृत्वा मानवाः विश्वकल्याणसदृशं महति कार्यं प्रवृत्ताः भवेयुः इत्ययमेव एतस्य परमपवित्रस्य पर्वणः मानवमात्रस्य कृते दिव्यः सन्देशः वर्तते । शिवः अर्धनारीश्वरः सन्नपि कामविजेता वर्तते एवं गृहस्थः सन्नपि परमविरक्तः, हलाहलविषस्य पानकारणतः नीलकण्ठः सन्नपि चेदपि विषेण निर्लिप्तः, ऋद्धि-सिद्धीनां स्वामी सन्नपि सदा निरासक्तः, उग्रः सन्नपि सौम्यरूपः, अकिञ्चनः सन्नपि सर्वेश्वरः, भयङ्करः विषधरनागः तथा सौम्यरूपः चन्द्रमाः इतिद्वयमपि तस्य आभूषणमस्ति, मस्तके प्रलयकालिक-अग्निः एवं शिरसि शीतलगङ्गाधारा इति तस्य अनुपमः शृङ्गारः वर्तते । तस्य परिवारे वृषभ-सिंहयोः, मयूर-सर्पयोश्च पारस्परिकीं वैरतां विहाय या प्रीतिपूर्वकं सम्पाद्यमाना क्रीडा दृश्यते, सा समस्तविरुद्धभावरहितां विलक्षण-समन्वययुताञ्च शिक्षां लोकाय प्रददाति । अनेन शिवपरिवारेण सहास्तित्वस्य अङ्गीकरणस्य याद्वत्तु शिक्षा लोकाय दत्ता वर्तते इति । ओं नमश्शिवाय ! शुभम् ।

नमः शिवाय।

महाकाल महादेव गरलप्राशकश्चिवः । आशु हरन्तु पापान् उद्धर भवसागरात् । मन्त्रन्तन्त्र जानामि भक्तिमपि न सम्यक् वै । एकैव शिवतत्त्वं तु जानामि केवलं परम् । महती पापराशिस्तु आवृत्तं मायया मनः । प्रपञ्चे सर्वदा लिप्तं हरन्तु मम पातकान् । समुद्रमन्थने पीत्वा सर्वं हलाहलन्तदा । लोकानरक्षतु सर्वान् वै नमः नीलकण्ठाय च । शिवतत्त्वं तु सर्वेषु भूतेषु विद्यते सदा । भूतनाथाय तस्मै च पशुपते नमो नमः । पूजनं शिवगौरौस्तु सिद्धिदं मोक्षदं तथा तस्मात् निरन्तरं भजेत् भक्त्या शिवाम्बिके सदा । मानसीदीक्षितः ।

मणिपुरस्य सप्तजनपदेषु जनैः शस्त्राणि स्थापितानि

मणिपुरे राष्ट्रपतिशासनस्य आरोपणानन्तरं कठोरकार्याणां भयात् दुष्टाः स्वशस्त्राणि समर्पयितुम् आरब्धाः सन्ति । बुधवासरे पुलिसेन उक्तं यत् सप्तजनपदानां जनाः स्वेच्छया ८७ प्रकारस्य शस्त्रं, गोलाबारूदं, विविधानि वस्तूनि च समर्पितवन्तः । इम्फालपूर्व, बिष्णुपुर, थौबल, कांगपोक्पी, जिरिबाम, चुराचन्दपुर, इम्फाल पश्चिम जनपदेषु शस्त्राणि समर्पितानि । अत्र राज्यपालः अजयकुमारभल्ला मेइतेई सशस्त्रसमूहस्य अरम्बई टेङ्गोलु इत्यस्य प्रतिनिधिमण्डलं मिलितवान् अस्ति । तदनन्तरं प्रतिनिधिमण्डलेन उक्तं यत् राज्यपालेन राज्यस्य शान्तिं निर्वाहयितुम्, राज्यस्य स्थितिं सामान्यीकर्तुं च तेभ्यः साहाय्यं याचितम् । उल्लेखनीयं यत् फेब्रुवरी-मासस्य १३ दिनाङ्के केन्द्रसर्वकारेण मणिपुरे राष्ट्रपतिशासनं आरोपितम् आसीत् । मुख्यमन्त्री एनबीरेनसिंहस्य त्यागपत्रस्य चतुर्दिनानन्तरं एषः निर्णयः कृतः । राज्ये २१ मासान् यावत् (मे ३, २०२३) प्रचलति जातीयहिंसायाः कारणेन ३०० तः अधिकाः मृताः अभवन् ।

अधुना चन्द्रे नासा-संस्था मोबाईल-अन्तर्जाल-सेवायाः प्रारम्भं कर्तुं गच्छति

हिमसंस्कृतवार्ता: । चन्द्रे मानववस्तीनां, मार्ग-रेल-जालस्य च सज्जतायाः मध्ये अमेरिकी-अन्तरिक्ष-संस्था नासा-संस्था मोबाईल-अन्तर्जाल-सेवायाः प्रारम्भं कर्तुं गच्छति । अस्य कृते नासा-संस्थायाः नोकिया-कम्पन्याः सह सन्धिः कृता अस्ति । गुरुवासरे अस्य अभियानस्य आरम्भः भविष्यति । तस्मिन् एतेना लैण्डर प्रक्षेपणं भविष्यति । एतत् ऐतिहासिकं कार्यं भविष्यति यतः एतेन चन्द्रे प्रथमं चलजालं स्थापितं भविष्यति । इदम् अभियानं Intuitive Machines इत्यस्य IM-2 मिशनस्य भागः अस्ति तथा च नोकिया इत्यनेन सह सहभागितारूपेण सम्भवं कृतम् अस्ति । नोकियाद्वारा विकसिता चन्द्रपृष्ठसञ्चारप्रणाली चन्द्रपृष्ठे संपर्कं स्थापयितुं पृथिव्यां प्रयुक्ता सेलुलरप्रौद्योगिक्याः उपयोगं करिष्यति । एतत् संजालं उच्चपरिभाषा-वीडियो-प्रवाहं, आदेश-नियन्त्रण-सञ्चारं, लैण्डर-वाहनयोः मध्ये दूरमापन-दत्तांश-स्थापनं च सक्षमं करिष्यति । अन्तरिक्षस्य कठोरपरिस्थितिः, यथा अत्यन्तं तापमानं, विकिरणं च सहितं जालं निर्मितम् अस्ति । अस्मिन् अभियाने द्वे वाहने स्तः — इन्ट्यूटिव् मशीन्स इत्यस्य माइक्रो-नोवा हॉपरः तथा च चन्द्रआउटपोस्ट इत्यस्य मोबाईल ऑटोनॉमस् प्रोस्पेक्टिङ्ग्

प्लेटफॉर्म रोवरः ।

एते वाहने नोकिया-संस्थायाः उपकरण-मॉड्यूल-इत्यस्य उपयोगेन लैण्डर-इत्यस्मिन् जालपुटे सम्बद्धानि भविष्यतः । नासा-संस्थायाः ध्रुवसंसाधन-हिमखनन-प्रयोगः १ अपि चल-जाल-नियोजनस्य पार्श्वे भविष्यति । अयं प्रयोगः चन्द्रपृष्ठे खननं कृत्वा रेगोलिथ निष्कास्य द्रव्यमानवर्णक्रममापकस्य उपयोगेन वाष्पशीलानाम् विश्लेषणं करिष्यति । चन्द्रे चलजालस्य स्थापना अन्तरिक्षसञ्चारप्रौद्योगिक्याः महत्त्वपूर्णं सोपानम् अस्ति । एतत् भविष्यस्य चन्द्रमिशनस्य मार्गं प्रशस्तं करोति, यत्र नासा-संस्थायाः आर्टेमिस् कार्यक्रमः अपि अस्ति, यत् २०२८ तमे वर्षे मनुष्यान् पुनः चन्द्रं प्रति प्रेषयितुं योजनं करोति । नोकिया अस्य जालस्य विस्तारं कर्तुं योजनं करोति यत् चन्द्रपृष्ठे दीर्घकालीनमानवक्रियाकलापानाम् समर्थनं कर्तुं शक्नोति